

בס"ד. שיחת ש"פ בשלח, יו"ד שבט, ה'תשר"מ.

בלתי מוגה

א. לכל לראש — הרי זו ההתוועדות דעשירי בשבט, יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ממלא מקומם של רבותינו נשיאינו שלפניו, עד לאדמו"ר הזקן — הנשיא הראשון של נשיאי חב"ד.

וכמדובר כמ"פ אודות הלשון "ממלא מקום אבותיו" [לשון שהובא בדברי חז"ל (הוריות יא, ב. ובכ"מ), ומזה מובן שהוא בתכלית הדיוקן] — שפירושו שהוא "ממלא" בשלימות את כל ה"מקום" שמילאו אבותיו, כך שכל הענינים שהיו אצל אבותיו, ישנם גם אצלו בשלימותם.

ואדרבה — ע"פ הציווי "מעלין בקודש", ציווי השייך לכאו"א מישראל, ועאכו"כ — לנשיא בישראל, שהנהגתו מהוה הוראה ולימוד לכל בני דורו, שממנו יראו וכן יעשו [ובלשון הרמב"ם (הל' מלכים פ"ג ה"ו) שהמלך (ונשיא) הוא **לב** כל קהל ישראל", ומכיון ש"ליבא פליג לכל שייפיין", נמצא, שעניניו של המלך והנשיא נמשכים ונפעלים אצל כל בנין] — הרי מובן, שמלבד היותו "ממלא מקום אבותיו", יש אצלו הענין ד"מעלין בקודש", ובאופן ד"כפלים לתושי".

וכידוע המשל מננס העומד ע"ג הענק, שאז ביכלתו לראות רחוק יותר מאשר הענק, ועאכו"כ כאשר מדובר אודות **ענק** העומד ע"ג הענק — בעל ההילולא כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, כפי שהוא לאחרי ובהמשך לרבותינו נשיאינו שלפניו.

ב. והנה, מכיון שכל הענינים התחלתם בתורה, כמאמר "אסתכל באורייתא וברא עלמא" — מובן, שגם הענינים דיום ההילולא צריכים להתחיל בתורה.

ובתורה גופא יש להתחיל מתורה־שבכתב דתורת החסידות — ספר התניא, שהרי התורה בפירושה ניתנה — תושב"כ ביחד עם תושבע"פ, כמ"ש הרמב"ם בהקדמתו לספרו "משנה תורה", "יד החזקה", ומזה מובן גם בנוגע לתורת החסידות, שתורתם של נשיאי חב"ד, עד לבעל ההילולא, קשורה וניתנה ביחד עם ספר התניא — תושב"כ דתורת החסידות. ובפרט ע"פ האמור לעיל שבעל ההילולא הוא ממלא מקומו של אדמו"ר הזקן, בעל התניא.

ובענין זה (הלימוד בספר התניא) ישנה הדגשה מיוחדת אודות ספרי התניא שנדפסו בסמיכות ובקשר ליום ההילולא, ובפרט ספר התניא שנדפס **בערב** יום ההילולא — ששייכותו עם יום ההילולא היא ע"ד ובדוגמת ענין **שהזמן גרמא**.

ובפרט שספר תניא זה נדפס **במקומו** של בעל ההילולא — בשכונה זו,

שבה חי בעל ההילולא ועבד את עבודתו במשך **עשר** שנותיו האחרונות בחיים חיותו בעלמא דין — תקופה שלימה ע"פ תורה (בנוגע לכו"כ ענינים), היינו, שגם **המקום** גורם להוסיף בשייכות עם יום ההילולא.

ובהתאם לכך — ראוי ונכון להתחיל את ההתוועדות דיום ההילולא בלימוד מתוך ספר התניא שנדפס בשכונה זו — מקומו של בעל ההילולא, בסמיכות ובקשר ליום ההילולא, שכן הזמן והמקום גורמים ופועלים הדגשה מיוחדת דספר התניא זה עם בעל ההילולא.

ג. ובהקדים — שמצינו את פעולת והשפעת הזמן והמקום בקשר לכל עניני התורה ומצוותי:

בנוגע לענין הזמן — ישנם מצוות שהזמן גרמא, וכן עניני תורה השייכים במיוחד לזמן פרטי זה.

וכמו כן מובן בנוגע לענין המקום — שהרי מלבד המבואר בכ"מ (בנגלה ובחסידות) אודות הקשר וההשפעה ההדדית שבין זמן ומקום, מצינו בנגלה דתורה שקיימת השפעת המקום בנוגע ללימוד התורה — כמארז"ל (ב"ר פט"ז, ד) עה"פ "וזהב הארץ ההיא טוב", "מלמד שאין תורה כתורת ארץ ישראל".

ד. מאמר המוסגר:

בקשר למארז"ל "אין תורה כתורת ארץ ישראל" — מובן ופשוט שאין הכוונה לגרוע, ח"ו, במעלת התורה דחו"ל (תלמוד בבלי), שהרי **אדרבה** — למרות ש"אין תורה כתורת ארץ ישראל", מ"מ, **הלכה כבבלי** לגבי ירושלמי, אלא הכוונה היא — שביחד עם גודל העילוי דהלכה כבבלי (לאחרי ריבוי השקו"ט כו', עד שמגיעים לבירור ההלכה לאמיתתה), צריך להיות גם העילוי שמצינו באופן הלימוד דתורת ארץ ישראל, כמארז"ל (סנהדרין כד, א) "נועם — אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל **שמנעימין** זה לזה בהלכה".

כלומר: נוסף לכך שאמרו חז"ל (קידושין ל, ב) "אפילו האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקין בתורה .. נעשו אויבים זה את זה (מתוך שמקשים זה לזה ואין זה מקבל דברי זה — פרש"י), ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה, שנאמר את והב בסופה, א"ת בסופה אלא בסופה" (מלחמה שעל ידי ספר, אהבה יש בסופה — פרש"י), שבזה מודגש שענין האהבה הוא רק **לבסוף**, ואילו לפניו "נעשו אויבים זה את זה" — הנה נוסף לזה, ישנו עילוי מיוחד אצל תלמידי חכמים שבארץ ישראל, שגם השקו"ט ומלחמתה של תורה גופא נעשית באופן "**שמנעימין** זה לזה בהלכה", "נוחין יחד ומעיינין יחד, ומתקן זה את דברי זה, והשמועה יוצאה לאור" (פרש"י סנהדרין שם) — היפך ההנהגה של תלמידי חכמים שבבבל "שמחבלים זה לזה בהלכה", "בלשון עז וחמה מקשין זה לזה" (פרש"י שם).

בלתי מוגה

דהנה, אודות אופן הלימוד דתלמוד בבלי אמרו חז"ל (סנהדרין שם) "במחשכים הושיבני .. זה תלמודה של בבל", "שאינ נוחין זה עם זה ותלמודם ספק בידם" (פרש"י שם). ומובן, שאין הכוונה שישארו ("מ'זאל בלייבן שטעקן") במצב של "מחשכים", ובמצב זה גופא — באופן של **התיישבות** ח"ו ("במחשכים הושיבני"), אלא צריכים להשתדל שההנהגה תהי' כתלמידי חכמים **שבארץ ישראל**, "שמנעימין זה לזה בהלכה", שאז הרי הלימוד עצמו הוא באופן נעלה יותר — תלמוד ירושלמי, **שבאין ערוך** לגבי תלמוד בבלי, שלכן הי' צריך ר' זירא להתענות "**דלשכח** גמרא בבלאה מיני' כי היכי דלא נטרדיי" — מכיון ש"אמוראין שבארץ ישראל לא היו בני מחלוקת, ונוחין זה לזה כו'" ("ב"מ פה, א ובפרש"י).

וענין זה נפעל עי"ז שעושה **במקומו** ארץ ישראל, כפתגם הידוע: "מאן דאָ ארץ ישראל", כלומר: לכל לראש — פועל בעצמו שהנהגתו תהי' באופן המתאים לארץ ישראל, "ארץ" ע"ש שרצתה לעשות רצון קונה, באופן של רצון ומרוצה כו', ועי"ז פועל כן גם בחלקו בעולם — שנעשה "ארץ ישראל", שרצתה לעשות רצון קונה.

ה. עפ"ז מובן עד כמה מושללת ומופרכת לגמרי ההנהגה לנצל עניני תורה עבור מטרה הפכית מאהבת ישראל ואחדות ישראל — היפך ענין התורה ש"ניתנה לעשות שלום בעולם, שנאמר דרכי' דרכי נועם וכל נתיבותי' שלום" (רמב"ם סוף הל' חנוכה), שהרי מלבד חומרת עצם ההנהגה באופן הפכי מאהבת ישראל, ישנו חומר נוסף בכך שמנצלים עניני **תורה** למטרה זו, שאז נעשית תורתו היפך "סם חיים", רחמנא ליצלן!

התורה כולה ניתנה — כאמור — "לעשות שלום בעולם", ואעפ"כ, ישנם כאלו שמתנהגים בשם התורה, כביכול, באופן של היפך השלום, היפך אהבת ישראל, היפך הברכה וכו', וכתוצאה מזה — באים לידי אמירת שקרים וכו' וכו'!

הם טוענים שמותר לשנות מפני דרכי שלום — בה בשעה שזהו היפך השלום! ויתרה מזה: הם טוענים שמותר אפילו **לשקר** מפני דרכי שלום — בה בשעה שזהו היפך השלום!...

התורה אומרת שהגלות הוא דבר רע ומר, חושך כפול ומכופל, "במחשכים הושיבני", ולכן צריך יהודי לבקש מהקב"ה ולעשות את כל התלוי בו כדי לצאת מהגלות; והם טוענים שרצונם להשאר בגלות, מכיון שטוב להם בגלות, רחמנא ליצלן!

התורה אומרת ש"דברי חכמים **בנחת** נשמעים" — בדרכי נועם ודרכי שלום, ובאופן של **ברכה** דוקא, כמארז"ל (ברכות מב, א) "תיכף לתלמיד חכם

ברכה", ומפורש בתורה "ואברכה מברכיך", היינו, שכאשר מברכים את איש הישראלי — יהי מי שיהי — אזי מבטיח הקב"ה ש"ואברכה מברכיך", כברכתו של הקב"ה שתוספתו מרובה על העיקר [ולאידך — מפורש בתורה גם בנוגע להנהגה ההפכית!...] ואעפ"כ, ישנם כאלו שצועקים ורוגזים על יהודים — היפך הענין ד"דברי חכמים בנחת נשמעים", ובאופן דהיפך אהבת ישראל, היפך הברכה כו', רחמנא ליצלן!

ו. ואין להאריך בדבר המצער את בני, ובפרט כאשר נמצאים ביום השבת, שענינו — שלום, מנוחה ותענוג, היפך ענין המלחמה כו', אלא אם כן זוהי "מלחמת מצוה", שהתחילו בה ג' ימים לפני השבת — שאז אין מפסיקין (שבת יט, א. רמב"ם הל' שבת ספ"ב), ועאכו"כ אם "צרו על עירות ישראל" (מצור על "אידישקייט"), שאז "יוצאים עליהם בכלי זין ומחללין עליהם את השבת" (עירובין מה, א. רמב"ם שם פ"ב הכ"ג. שו"ע או"ח סשכ"ט ס"ו),

ומכיון שזוהי מלחמה ע"פ הוראת התורה — אזי מבטיחה התורה: "כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך", היינו, שהיציאה למלחמה גופא ("תצא למלחמה") היא באופן ד"על אויבך", ומיד לאחר"ז — "ונתנו ה' אלקיך בידך", היינו, שאין זה "כחי ועוצם ידי" ח"ו [גם כאשר הוא ראוי לכך, ועאכו"כ בדורנו זה — "אכשור דרא" (בתמי)], אלא "ונתנו ה' אלקיך בידך", ובאופן ד"כל הנותן בעין יפה נותן" — "ונתנו" דייקא.

ופשיטא, שכל ענינים הנ"ל לא יזיקו ח"ו לאף א' מבני, הם ובני ביתם וכל אשר להם, ובפרט — לאלו שאוחזים ב"קליאמקע" של אדמו"ר הזקן, ועד שלא ישאר רושם כלל מכל ענינים בלתי־רצויים אלו, כי אם הרושם היחידי — ש"כאשר יענו אותו (בדיבור בלבד) כן ירבה וכן יפרוץ!"

ז. ואלו שהתנהגו בעבר באופן בלתי־רצוי — הרי מכיון ש"לא ידח ממנו נדח", בודאי "יערה עליהם רוח ממרום" לחזור בתשובה ולשנות את דרכם מכאן ולהבא, ויתחילו להתנהג באופן של אהבת ישראל ואחדות ישראל, ע"פ המבואר בארוכה בתניא פרק לב.

ומובן, שמבלי הבט על טבעו שנולד במזל "מאדים" כו', ובפרט שהורגל בהנהגה בלתי־רצוי זה במשך כו"כ שנים, שאז "הרגל נעשה טבע שני", ויתרה מזה — "הרגל נעשה טבע" ממש (לא רק "טבע שני") — בכחו ויכולתו להתייגע ולשנות את טבעו ורגילותו, כמ"ש באברהם אבינו "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך".

ועל זה אומר לו אדמו"ר הזקן בספר התניא — "כי קרוב אליך הדבר מאד בפ"ך ובלבבך לעשותו .. בדרך ארוכה וקצרה בעזה"י":

בלתי מוגה

גם כאשר נדמה לך שזוהי עבודה קשה ביותר, מכיון שאתה צריך לשנות את הטבע והרגילות כו' — עליך לדעת שלאמיתו של דבר "**קרוב** אליך הדבר **מאד**", ובזה גופא — "בפיך ובלבבך לעשותו": "**בפיך**" — להודות בפה מלא, להתוודות ולהביע חרטה על עניני העבר; "**ובלבבך**" — שחרטה זו לא תהי' בדיבור שבפה בלבד, כי אם גם (ובעיקר) חרטה אמיתית ברגש הלב, ובאופן ד"לבבך" — **בשני** יצריך; "לעשותו" — שענין זה יתבטא בענינים של מעשה בפועל, כולל — הפירוש ד"עשי" מלשון כפי, שינוי הטבע והרגילות, כנ"ל. ובפרט ע"פ מ"ש אדמו"ר הזקן בהתחלת ספר התניא "משביעין אותו כו'" — מלשון שובע, היינו, שנותנים לו את כל הכחות הדרושים לעבודה זו. וענין זה נעשה "בדרך ארוכה וקצרה" — היינו, שכאשר מקבל עליו ללכת בדרך זו גם אם תהי' "דרך ארוכה", אזי נעשית דרך זו — "דרך קצרה". וכל זה — "בעזה"י, מכיון ש"הקב"ה עוזרו", שהרי אם אדמו"ר הזקן — שהי' "**נשמה חדשה**" — הדגיש שהעבודה היא **בעזה"י**, הרי עאכו"כ שכן הוא בנוגע לכאו"א מישראל.

ואשרי חלקם של אלו שכבר חזרו בתשובה אתמול, ואשרי חלקם של אלו שחזרו בתשובה היום, ואפילו אם נשאר "נמושות" שעדיין לא חזרו בתשובה — הרי (כאמור) מכיון ש"לא ידח ממנו נדח", בודאי יחזרו גם הם בתשובה אמיתית, וכמו כן ישפיעו גם על תלמידיהם שלמדו מדרכיהם — שגם הם יחזרו בתשובה,

וסוכ"ס יעסקו הם עצמם — **ואדרבה**: ביתר שאת וביתר עוז, כיתרון האור מן החושך — בכל הענינים דאהבת ישראל ואחדות ישראל, הפצת התורה והיהדות באופן ד"אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", ע"ד ובדוגמת מ"ש בריש פרשתנו: "ויהי בשלח **פרעה** את העם", היינו, שפרעה עצמו שלח וגירש את בני" מגלות מצרים, ובלשון חז"ל (פסחים פז, ב) "כלום אדם זורע סאה אלא להכניס כמה כורין" — כמובא בדרושי רבותינו נשיאינו (תו"א ריש פרשתנו. ובכ"מ), ובענינו — ש"פרעה" שבקרבים (יצה"ר) עצמו יתהפך לטוב כו'.

ח. לאחר מאמר המוסגר הנ"ל — נחזור להאמור לעיל (ס"ב) שיש להתחיל את ההתוועדות דיום ההילולא בלימוד ענין בספר התניא שנדפס **במקומו** של בעל ההילולא (בשכונה זו), ובסמיכות **זמן** ליום ההילולא שלו. ובנוגע לענין ופרק שבו יתחילו את הלימוד בספר התניא עצמו — שישנם בו **ריבוי** ענינים — הרי מובן, שבעמדנו ביום ההילולא, מתאים ביותר הלימוד בספר התניא בקשר לענין דיום הילולא: אגה"ק סימן ז"ך וכ"ח, ששם מבואר בארוכה הענין דיום הסתלקות והילולא של צדיקים. ולהעיר — שאגרות אלו (ז"ך וכ"ח) הם מהאגרות שסודרו ע"י הרבנים

בני הגאון המחבר (כולל בנו וממלא מקומו) כחלק מספר התניא, משא"כ האגרות שבחלק האחרון דספר התניא (קונטרס אחרון).

ט. אגה"ק סימן ז"ך פותחת בתיבות: "אהוביי אחיי ורעיי אשר כנפשי כו' וצאצאיהם אתם כו'".

"אהוביי" — מדגיש את הענין ד"ואהבת לרעך כמוך", אהבת ישראל ואחדות ישראל, שזהו "כלל גדול בתורה" (תו"כ ופרש"י קדושים יט, יח), ויתירה מזו: "זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה הוא" (שבת לא, א), כלומר: לא זו בלבד שמצוה זו היא "כלל בתורה", ובזה גופא — לא רק "כלל" סתם, אלא "כלל גדול", שאז יכול להיות שישנם ענינים נוספים בתורה שגם הם "כלל גדול", אלא עוד זאת, "זו היא כל התורה כולה", ושאר כל עניני התורה "ואידך" — אינם אלא הפירוש והביאור ("פירושה הוא") דמצות "ואהבת לרעך כמוך".

וממשיך — "אהוביי אחיי ורעיי אשר כנפשי כו'":

באהבת ישראל ישנם כו"כ דרגות — עד לאהבה ביחס ל"בריות בעלמא", "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", כמבואר בתניא פרק לב. וזוהי ההדגשה "אהוביי אחיי ורעיי אשר כנפשי" — שהענין דאהבת ישראל ("אהוביי") צריך להיות **בתכלית השלימות**, בדוגמת האהבה ל"אחיי ורעיי אשר כנפשי".

ומוסיף "כו" — שבזה כלולים כל שאר התוארים ששייך להוסיף בענין

זה.

וממשיך — "וצאצאיהם אתם":

הפירוש ד"צאצאיהם" הוא — כמדובר בהתוועדות שלפנ"ז (שיחת ש"פ וארא בסופה) אודות פירושו של אדמו"ר הזקן בשו"ע (או"ח רסמ"ז) בתיבת "צאצאינו", ש"בכלל צאצאינו הם ג"כ בני בנינו", בניו ובני בניו עד סוף כל הדורות.

וזהו הפירוש "וצאצאיהם אתם", היינו, שהענין ד"אהוביי אחיי ורעיי אשר כנפשי כו'" הוא לא רק ביחס לחסידים שלהם נכתבה אגה"ק זו, אלא גם ביחס ל"צאצאיהם" — בניהם ובני בניהם עד סוף כל הדורות, ובאופן ד"צאצאיהם אתם", היינו, שהאהבה ל"צאצאיהם" היא באותו אופן ודרגת האהבה אליהם בעצמם, — "אהוביי אחיי ורעיי אשר כנפשי כו'".

י. תוכן האגרת עצמה הוא — "באתי לדבר על לב נדכאים .. ולנחמם בכפלים לתושי" בקשר לפטירת צדיק:

הענין ד"כפלים לתושי" מובא במדרש (שמו"ר פמ"ו, א) בנוגע לשבירת

בלתי מוגה

הלוחות: "התחיל משה מצטער על שבור הלוחות, ואמר לו הקב"ה אל תצטער בלוחות הראשונות שלא היו אלא עשרת הדברות לבד, ובלוחות השניים אני נותן לך שיהא בהם הלכות מדרש ואגדות, הה"ד ויגד לך תעלומות חכמה כי כפלים לתושי".

ולכאורה, דרוש ביאור והסבר: לשם מה מספרת התורה ש"התחיל משה מצטער על שבור הלוחות" — מהו הלימוד וההוראה שיש ללמוד מצערו של משה, כאשר תיכף ומיד ממשיכים "אמר לו הקב"ה אל תצטער"?! ויתירה מזו: סיפור זה הוא — לכאורה — היפך שבחו של משה רבינו, שהי' לו להבין מעצמו שלוחות שניות יהיו באופן ד"כפלים לתושי"?

והביאור בזה:

גם כאשר יודעים שלוחות שניות יהיו באופן ד"כפלים לתושי" — אין זה מבטל את הצער על שבירת לוחות ראשונות, כמובן בפשטות שמאורע של **שבירת הלוחות** גורם לצער גדול ביותר, וזאת — גם אם התכלית והכוונה בזה היא כדי להשיג דבר חשוב ונעלה ביותר!...

וזוהי ההוראה שיש ללמוד מסיפור המדרש "התחיל משה מצטער על שבור הלוחות" — שאכן יש להצטער על ענין זה! ועד כדי כך גדול הצער — שהקב"ה צריך לומר למשה "אל תצטער", היינו, שלא יבוא לידי יאוש, מכיון שהכוונה דשבירת הלוחות היא — כדי לבוא לעילוי דלוחות שניות באופן ד"כפלים לתושי".

[והא בהא תליא: ע"י הצער של שבירת הלוחות — זוכים לעילוי דלוחות שניות באופן ד"כפלים לתושי"].

ועד"ז מובן בנוגע לפטירת צדיק:

איתא בגמרא (מו"ק כה, א) שפטירתו של יהודי, רחמנא ליצלן, היא בדוגמת "ספר תורה שנשרף", ועאכו"כ כאשר מדובר אודות פטירתו של צדיק, צדיק וגדול וכו' בנגלה דתורה, צדיק וגדול וכו' בפנימיות התורה! ומובן, שאין להתנחם על שריפת ספר תורה, ח"ו, בכך שבמקומה יהיו ב' וג' ספרי תורה, מכיון שסוכ"ס **נשרף ספר תורה**!...

ולכן, לאחר כל הביאורים שירידה זו היא לצורך עלי' באופן ד"כפלים לתושי" — **גדול ביותר** הצער על פטירת הצדיק, ובלשון חז"ל (הובא בפרש"י עקב י, ו): "קשה מיתתן של צדיקים.. כיום שנשתברו בו הלוחות" — היתכן שחסרה מציאותו של הצדיק בעוה"ז הגשמי, נשמה בגוף, שמוסר את נפשו על עניני התורה ומצוותי', מנהיג את בני' ודואג לכל צרכיהם!...

ואם מפני גדול העילוי שיבוא כתוצאה מזה באופן ד"כפלים לתושי" — הרי הרבה דרכים למקום, ובודאי יכול למצוא דרכים שונים כדי להביא

בלתי מוגה

עילוי זה! ואפילו אילו לא היתה דרך אחרת כו' — אין זה ממעט את הצער על חסרונו של הצדיק בעוה"ז!...

ועד"ז מובן בנוגע לכללות ענין הגלות — שלאחרי כל הביאורים שע"ז באים לעילוי גדול יותר וכו', הרי סוכ"ס גדול הצער מזה שנמצאים בגלות רע ומר ביותר!

וכאמור — דרושה רק זהירות שלא לבוא לידי יאוש ח"ו, מכיון שיודעים שתכלית הכוונה בירידה זו היא — כדי לבוא לעילוי גדול יותר באופן ד"כפלים לתושי", עילוי שנפעל (גם) אצל תלמידיו ותלמידי תלמידיו, גידולין וגידולי גידולין כו'.

ונמצא, שהתוכן דאגה"ק זו הוא — נחמה על ענין בלתי-רצוי, ע"י הביאור שתכליתו — עילוי גדול יותר באופן ד"כפליים לתושי".

יא. ויש לומר שתוכן ענין זה מרומז גם במספרה של אגה"ק זו — סימן ז"ד:

המושג "זך" שייך רק כאשר ישנה אפשרות לענין הפכי, שאז צריכים להדגיש שדבר זה הוא "זך". ולדוגמא: "שמן זית זך כתית למאור" — שמן שאגור בתוך הזית, שצריכים להוציאו מקליפת הזית כו', ובזה גופא ישנו שמן זית שאינו זך, ובלשון המשנה (מנחות פו, א): "שלשה זיתים הן ובהן שלשה שלשה שמנים וכו'", ולכן מדגיש הכתוב ש"למאור" — צריכים "שמן זך" דוקא.

ועילוי זה ("זך") נפעל ע"י "כתית" — **כתישת** הזית, ענין של ירידה כו', שע"ז נפעל עילוי גדול יותר ("כפלים לתושי") — לא רק "אור", אלא באופן של **"יתרון האור"** — ענין ה"מאור" ("כתית למאור").

יב. ענין זה מרומז גם באגה"ק סימן כ"ח:

באגה"ק סכ"ח מבאר אדמו"ר הזקן שפטירת צדיקים היא בדוגמת הענין דפרה אדומה, שהיא "בחי' קודש העליון .. בחי' חכמה עילאה ומוחא סתימאה דא"א, ועלה איתמר .. בחכמה אתברירו ואתהפכא חשוכא לנהורא", ועד שהיא מטהרת את הענינים התחתונים ש"למטה מטה מנוגה", באופן דאתהפכא חשוכא לנהורא, וכמו כן פטירת צדיקים, שאז "מאיר חסד ה' .. ופועל ישועות בקרב הארץ לכפר על עון הדור, אף גם על הזדונות שהן מג' קליפות הטמאות שלמטה מנוגה .. ואתהפכא חשוכא לנהורא כו'".

ונמצא, שבאגה"ק זו מודגש ענין הירידה למטה מטה ביותר, כדי לבוא לתכלית העילוי, עד לעילוי דפרה אדומה, שזוהי הדרגה הכי נעלית שבבענין הטהרה — כדברי המשנה (חגיגה יח, רע"ב) שישנם חמשה דרגות בטהרה:

בלתי מוגה

חולין, מעשר, תרומה, קודש וחסאת, שזוהי דרגא החמישית, ע"ד ובדוגמת "החמישית לפרעה", דאתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין.

ויש להוסיף בזה — שהענין דפרה אדומה קשור עם משיח צדקנו: בנוגע לכללות ענין הקרבנות — ישנם דעות שיכולים להקריב קרבנות גם לפני ביאת משיח, וכידוע השקו"ט שבזה בנוגע להקרבת קרבן פסח בזמן הזה, כמדובר כמ"פ (ראה לקו"ש חי"ב ע' 220 ואילך). אמנם, בנוגע לפרה אדומה — ישנה הוראה (בדרך סיפור) מדברי המדרש שתיעשה ע"י משיח צדקנו דוקא: "ט' פרות נעשו עד שחרב הבית, עשירית עתיד לשרוף מלך המשיח" (יל"ר ר"פ חוקת. רמב"ם הל' פרה אדומה ספ"ג).

ונמצא, שע"י הירידה למטה מטה כדי לעסוק בעבודת הבירורים כו', באים לתכלית העילוי שאין למעלה ממנו — פרה אדומה, שתיעשה בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

יג. ויש להוסיף — שענין זה מרומז גם במספרה של אגה"ק זו — סימן "כח":

בהמשך באתי לגני דבעל ההילולא פרק י"ד (הפרק השייך לשנה זו) מבואר החילוק שבין החיות שבבחי' אור לחיות שבבחי' כח, שרק בחיות שבבחי' כח יכול להיות שינוי ע"י ההתלבשות כו', משא"כ באור המחי' שלא שייך בו שום שינוי והתפעלות כלל, לפי שאינו מתערב כו'.

כלומר: תכונתו של ה"כח" — לרדת למטה מטה באופן של התלבשות דוקא כדי לעסוק בבירור המטה, ובאופן שהתלבשות זו פועלת בו ירידה ושינוי כו', עד כדי כך ששייך לומר על זה "וכל מלבושי אגאלתי" (ישעי' סג, ג), כמבואר בדרושי חסידות (ראה אוה"ת אמור ע' תקעח ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' רמח ואילך. סה"מ תרכ"ט ע' קסט ואילך).

והכוונה בזה היא — כדי לפעול את בירור המטה, עד לבירור דתחתון שאין למטה ממנו, שדוקא עי"ז באים לתכלית העילוי שאין למעלה ממנו. וטעם ההכרח בבירור באופן של התלבשות דוקא, דלכאורה, מדוע לא ישאר ה"כח" למעלה ומשם יפעל את בירור המטה — מכיון שאמיתית ושלמות הבירור יכול להיות רק כאשר המברר מתלבש בלבושי המתברר באופן ד"בכל צרתם לו צר", היינו, שמרגיש זאת עד כדי כך שנעשה "נוגע בדבר", שאז פעולת הבירור היא באופן שבאין ערוך.

יד. ענין הנ"ל (העבודה בבירור המטה שע"י באים לעילוי ד"כפלים לתושי", ועד לעילוי דגאולה העתידה) מרומז גם בשמו של בעל ההילולא: שמו הראשון של בעל ההילולא הוא — "יוסף", שענינו — "יוסף ה' בלתי מוגה

לי בן אחר", שזוהי העבודה לעשות מ"אחר" — "בן", עבודת התשובה, שעי"ז באים לעילוי ד"כפלים לתושי".

וזו היתה עבודתו של בעל ההילולא — שמסר את נפשו על הפצת התורה והיהדות לכאור"א מישראל בכל מקום ומצב שהוא, גם כאשר נמצא במעמד ומצב של "אחר" — לעשות ממנו "בן".

והנה, ע"י עבודת התשובה פועלים את ביאת משיח צדקנו — כמאמר "משיח אתא לאתבא צדיקאי בתיובתא", היינו, שהחידוש של משיח הוא — עבודת התשובה,

ומובן, שאין הכוונה לעבודת התשובה דצדיקים בלבד, אלא בודאי הכוונה היא גם (ובעיקר) לעבודת התשובה של אלו שלמטה מדרגת צדיקים — בינונים, שאודותם מדובר בספר התניא — "ספר של בינונים", ואפילו רשע וטוב לו, ויתירה מזו — אפילו יהודי שנמצא בדרגת רשע ורע לו, רחמנא ליצלן, שהרי גם עליו נאמר "לא ידח ממנו נדח", ובודאי סופו לעשות תשובה.

וכללות ענין הגאולה העתידה (הנפעלת ע"י עבודת התשובה) מרומז בשמו השני של בעל ההילולא — "יצחק", כמארו"ל (שבת פט, ב) שלעתיד לבוא יאמרו **ליצחק** "כי אתה אבינו", וכמבואר בארוכה בדרושי חסידות (תו"א ויצא כא, רע"ג) שאז "יתגלה בחי' התענוג העליון שלמעלה והוא ע"י הברורים שלמטה בבחי' אתכפיא ואתהפכא מחשוכא לנהורא כו".

טו. ויה"ר שכאור"א יעסוק ביתר שאת וביתר עוז באופן עבודתו של בעל ההילולא — "יוסף ה' לי בן אחר", לעשות מ"אחר" "בן", שזהו כללות הענין והפצת התורה והיהדות והמעיינות בכל מקום ומקום שידו מגעת, בדרכי נועם ודרכי שלום, מתוך אהבת ישראל ואחדות ישראל.

ובודאי אין להתפעל מקשיי הגלות, כולל — הענין ד"עמלק", "אשר קרך בדרך" (שבסיום פרשתנו), מכיון שיודעים שהכוונה בזה היא — לבוא לעילוי גדול יותר, באופן ד"כפלים לתושי".

ובפרט כאשר יודעים שהגלות האחרון אינו "בחומר ובלבנים" כפשוטו, בדוגמת ה"עבודת פרך" שהיתה בשעבוד מצרים, אלא — "בחומר דא ק"ו ובלבנים דא ליבון הלכתא כו", עבודה ויגיעה בלימוד התורה כו', כפי שמבאר אדמו"ר הזקן בתו"א (ר"פ שמות) — שידיעה זו פועלת שהעבודה דזמן הגלות תהי' בנקל יותר, וער לאופן ד"קרוב אליך הדבר מאד גו".

וע"י העבודה בכל הענינים האמורים לעיל — זוכים בקרוב ממש לקיום היעוד "דבר הוי' זה **הקץ**" [כמובא בגמרא (שבת קלח, ב) — באותה סוגיא שבה מבואר ש"דבר הוי' זו הלכה"], בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח

צדקנו, המרומזת גם בסיום פרשתנו: "מלחמה לה' בעמלק **מדור דור**", ובתיב"ע: "דרא דמשיחא".

והקיצו ורננו שוכני עפר, והם בתוכם — אדמו"ר הזקן, ורבותינו נשיאינו ממלאי מקומו, עד לבעל ההילולא כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, וכל זה — במהרה בימינו ממש, ומתוך שמחה וטוב לבב.

* * *

טז. בהמשך להמדובר לעיל אודות הדפסת ספר התניא בשכונה זו, **מקומו** של בעל ההילולא — נתעכב על הוראה שיש ללמוד משמה של השכונה: "קראון-הייטס".

ובהקדים:

אע"פ ששם זה ניתן לשכונה זו עוד קודם בואו של בעל ההילולא לכאן, ומה גם ששם זה ניתן ע"י אינס-יהודים — מ"מ, בהתאם לתורת הבעש"ט שכל דבר הוא בהשגחה פרטית ויש ללמוד ממנו הוראה בעבודת האדם לקונו, מובן, משמה של שכונה זו שבה חי ופעל בעל ההילולא במשך עשר שנים — הוא בודאי בהשגחה פרטית, ולכן, כאשר ישנה אפשרות ללמוד מזה הוראה שתביא לידי הוספה באהבת ה' ויראת ה' — הרי זה בודאי דבר טוב ונכון כו'.

יז. שמה של השכונה הוא — "קראון-הייטס", וכפי שנדפס ע"ג ספר התניא (בהשגחה פרטית, אף שיתכן שהמדפיסים לא כיוונו לזה) — לא בתיבה אתת, כי אם בב' תיבות: "קראון-הייטס".

"קראון" פירושו — "כתר", ו"הייטס" פירושו — מלשון עלי' ורוממות. וכאשר מחברים את ב' התיבות ביחד — "קראון-הייטס", הרי פירוש הדבר הוא: "כתר עליין".

והענין בזה:

כאשר יהודי שומע שמדברים אודות ענין של "כתר" ("קראון") — נזכר הוא תיכף ומיד בדברי המשנה (אבות פ"ד מ"ג): "שלשה כתרים הן, כתר תורה, כתר כהונה וכתר מלכות".

וכאשר מוסיפים שהמדובר הוא אודות הכתר **העליון** ("קראון-הייטס") — נזכר הוא בהמשך דברי המשנה: "וכתר שם טוב **עולה** על גביהן".

יח. ביאור ההוראה בעבודת האדם:

איתא ברמב"ם (הל' ת"ת רפ"ג): "בשלשה כתרים נכתרו ישראל, כתר תורה כתר כהונה וכתר מלכות. כתר כהונה זכה בו אהרן, שנאמר והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם. כתר מלכות זכה בו דוד, שנאמר זרעו לעולם

בלתי מוגה

יהי' וכסאו כשמש נגדי. כתר תורה הרי מונח ועומד ומוכן לכל ישראל, שנאמר תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, כל מי שירצה יבוא ויטול".

וזוהי ההוראה — לכל לראש — בנוגע ל"כתר תורה", לימוד התורה, הן נגלה דתורה והן פנימיות התורה, שזהו ענין השייך לכאו"א מישראל — "כל מי שירצה יבוא ויטול".

ונוסף לזה — ישנה הוראה לכאו"א מישראל גם מב' הכתרים דכהונה ומלכות:

"כתר כהונה" — קאי על כהונה גדולה, ענינו של אהרן הכהן. ובוה ישנה הוראה ולימוד לכאו"א מישראל — "הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" (אבות פ"א מ"ב) — הנהגה מתוך אהבת ישראל ואחדות ישראל.

"כתר מלכות" — קאי על דוד מלכא משיחא, כפס"ד הרמב"ם (הל' מלכים פ"א ה"ט) ש"מלכי בית דוד הם העומדים לעולם כו", היינו, שאמיתית ועיקר המלוכה היא — מלכות בית דוד, דוד מלכא משיחא. וההוראה לכאו"א מישראל — אמונה וצפי' תמידית לביאת משיח צדקנו, "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח .. לישועתך קוינו כל היום".

וזוהו תוכן הענין דג' הכתרים — כתר תורה, כתר כהונה וכתר מלכות — בעבודת האדם: לימוד התורה (נגלה וחסידות) — כתר תורה, אהבת ישראל ואחדות ישראל — כתר כהונה, ואמונה וצפי' תמידית לביאת משיח צדקנו — כתר מלכות.

יט. והנה, לאחרי ג' כתרים אלו (כתר תורה, כתר כהונה וכתר מלכות), בא גם הכתר העליון — "כתר שם טוב עולה על גביהן", היינו, שלאחרי העבודה בג' כתרים הנ"ל, זוכים גם לכתר הכי נעלה — "כתר שם טוב עולה על גביהן".

אמנם, צריכים לדעת שהענין ד"כתר שם טוב" יכול לבוא רק לאחרי הקדמת ג' הכתרים שלפנ"ז, כדיוק לשון המשנה — "כתר שם טוב עולה על גביהן". ובהקדים:

דברי המשנה "שלושה כתרים הן" — דורשים ביאור, דלכאורה, מכיון שהמשנה עצמה ממשיכה שישנו כתר נוסף, "כתר שם טוב", מדוע מקדימה המשנה "שלושה כתרים הן", הרי ביחד עם "כתר שם טוב" ישנם ארבעה כתרים!?

ואפילו אם נאמר שהכוונה בזה היא כדי להדגיש את המעלה ד"כתר שם טוב" — היתה המשנה יכולה לומר "ארבעה כתרים הן כו' וכתר שם טוב נעלה מכולן"!

בלתי מוגה

והביאור בזה:

"כתר שם טוב" אינו כתר שיכול להיות בפ"ע (כמו שאר הכתרים), ולכן אינו נמנה במנין הכתרים ("שלשה כתרים הן", ולא ארבעה), כי אם — **לאחרי וכתוצאה** מג' הכתרים, כתר תורה, כהונה ומלכות, היינו, שכאשר ישנם אצלו ג' הכתרים דתורה כהונה ומלכות, אזי ביכלתו לזכות גם ל"כתר שם טוב". וזהו דיוק הלשון "עולה על גביהן" — שאינו כתר כפ"ע, כי אם בהמשך לכתרים שלפניו — "על גביהן".

ופשיטא — שהכוונה ב"כתר שם טוב" אינה ל"שם טוב" שאדם יוצר לעצמו... עי"ז ש"מחניף" לפלוני (שרי ממשלה, וכיו"ב) כדי שישבחוהו ברכים, או שנותן כסף ל"עיתונים" כדי שיכתירו אותו בתואר מסויים וישבחוהו ב"שם טוב"...

אלא הכוונה היא ל"כתר שם טוב" ש"עולה על גביהן", "כתר שם טוב" הבא **כתוצאה** מכך שכולם חשים ומרגישים שמציאותו של יהודי זה חדורה כולה בג' הכתרים דתורה כהונה ומלכות:

יהודי שחדור בידיעת והשגת התורה, נגלה דתורה ופנימיות התורה, יהודי שכל מציאותו חדורה באהבת ישראל ואחדות ישראל, כך שבכל מקום שפונה ובכל פעולה שלו נוצרת תחושה והרגשה של שלום וקירוב הלבבות, יהודי שמאמין בכל לבו ומצפה ככל רגע ורגע לגאולה העתידה בביאת משיח צדקנו — יהודי כזה זוכה **בדרך ממילא** ל"כתר שם טוב"!

[יהודי שמנסה ליצור לעצמו "שם טוב" ע"י חניפה וכו' — לא יזכה לעולם ב"כתר שם טוב" אמיתי, ואדרבה כו'.]

ויתירה מזו — עי"ז מפסיד הוא גם את ה"כתר תורה" — כמארז"ל (מ"ק יז, א) "אם דומה הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפיו, ואם לאו (כאשר "סנו שומעני") אל יבקשו תורה מפיו"!

זאת ועוד: איתא בגמרא (קידושין סו, א) "תורה .. מונחת בקרן זוית, כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד". ומכיון שהתורה נמצאת "בקרן זוית", מובן, שיהודי ש"רוצה ללמוד" — צריך ללכת ל"קרן זוית", כלומר, למצוא את מקומו ב"קרן זוית", הרחק מן ה"כותרות" ... ואז ביכלתו ללמוד תורה [...].

כ. וזוהי ההוראה הנלמדת משמה של השכונה — "קראון-הייטס" — שבה קבע בעל ההילולא את מקום מושבו, ועי"ז נעשה הוא ה"מרא-דאתרא" דשכונה זו:

השכונה של בעל ההילולא — כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו — מסמלת את ג' הכתרים "כתר תורה, כתר כהונה וכתר מלכות": לימוד התורה (נגלה וחסידות) — כתר תורה, אהבת ישראל ואחדות ישראל — כתר כהונה,

בלתי מוגה

ואמונה שלימה בביאת מלך המשיח — כתר מלכות. וכתוצאה מזה — "כתר שם טוב עולה על גביהן", היינו, שבכל מקום ומקום ששומעים אודות שכונה זו, וארחות חייהם של תושבי' בהתאם לרצון והוראת בעל ההילולא — נפעל הענין ד"כתר שם טוב", כנ"ל.

וע"י ההנהגה האמורה לעיל — זוכים בקרוב ממש לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו,

והקיצו ורננו שוכני עפר, ובעל ההילולא בתוכם, וכולם יחדיו הולכים לארצנו הקדושה, ולוקחים עמהם את כל הבתי-כנסיות ובתי-מדרשות, כמארז"ל (מגילה כט, א) "עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל", ובמיוחד — בית-הכנסת ובית-המדרש שבו התפלל ולמד בעל ההילולא במשך עשר שנותיו האחרונות בחיים חיותו בעלמא דין, ביחד עם בתיהם הפרטיים של כל בני' הדרים בשכונה זו — שהם טפלים ובטלים לבית-הכנסת ובית-המדרש זה.

וכל זה — במהרה בימינו ממש, באופן ד"אחישנה", "ארו עם ענני שמיא".

* * *

כא. האמור לעיל אודות התוכן דאגה"ק סימן ז"ך וכ"ח, בהתאם לתוכן עבודתו של בעל ההילולא [העבודה דבירור המטה שע"ז באים לתכלית העילוי, כנ"ל בארוכה] — הרי זה קשור גם עם שיעור חומש היומי (כידוע תורת אדמור"ר הזקן שצריכים "לחיות" עם פרשת השבוע והיום), משביעי עד סיום וחותם פרשת בשלח, וכן עם ההפטרה דשבת זו — "ותשר דבורה", ולפנ"ז — "ודבורה אשה נביאה", כדלקמן.

התחלת שיעור חומש היומי היא — "ויסעו כל עדת בני ישראל גו' ויחנו ברפידים ואין מים לשתות העם וגו'", הסיפור אודות נסיון המים, וסיומו — במלחמת עמלק: "ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים".

ומובן שיש קשר ושייכות בין ב' ענינים אלו (הנסיון דמים ומלחמת עמלק) — כפירוש רש"י עה"פ "ויבוא עמלק" (יז, ח): "סמך פרשה זו למקרא זה לומר כו", ומה גם שב' מאורעות אלו אירעו כאשר בני' היו ברפידים".

והנה, השם "רפידים" תוכנו — "רפיון ידים, לפי שרפו ידיהם מדברי תורה" (מכילתא פרשתנו יז, ח. יל"ש פרשתנו רמז רסג. וראה פרש"י בכורות ה, ב).

וידוע דיוק בעל ההילולא במאמרו (ד"ה ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים (דשנת תש"ט)) אודות הלשון "רפו ידיהם מדברי תורה", דלכאורה,

בלתי מוגה

הלשון "ידיהם" מתאים לענין של מעשה בפועל, ולא ללימוד התורה — מכיון שעיקר לימוד התורה הוא על מנת לעשות ולקיים. וזהו דיוק הלשון "רפו ידיהם מדברי תורה" — שאפילו כאשר למדו תורה, אלא ש"רפו ידיהם מדברי תורה", רפיון ח"ו בקיום דברי התורה במעשה בפועל — הרי זה חסרון גדול כל כך, עד שכתוצאה מזה — "ויבוא עמלק וילחם גו".

כלומר: למרות המבואר בתניא (פ"ה) שיש "מעלה יתרה גדולה ונפלאה לאין קץ . . במצות ידיעת התורה והשגתה על כל המצוות מעשיות", מכיון שהתורה היא חכמתו של הקב"ה ש"הוא וחכמתו אחד", אורייתא וקב"ה כולא חד — מ"מ, עיקר לימוד התורה צ"ל על מנת לעשות ולקיים. ואדרבה: המעשה בפועל מהוה "אבן־הבוחן" שעל ידו יכולים לדעת אם לימוד התורה הוא כדבעי, היינו, שהתורה שייכת אליו, "תורתו" — נקראת על שמו, שכן התורה פועלת אצלו במעשה בפועל, משא"כ כאשר עניני התורה נשארים באופן של ידיעה והשגה בלבד — הרי זה מורה שהתורה אינה שייכת למציאותו, הוא, אלא דבר נפרד ממנו ח"ו.

ולכן, דרושה זהירות יתירה לא רק בנוגע לעצם לימוד התורה, כי אם גם (ובעיקר) שהתורה תפעל את פעולתה בנוגע למעשה בפועל, ולהזהר בתכלית מ"רפיון ידים" בעניני התורה, שכן, דבר כזה עלול להביא למצב חמור ביותר — "ויבוא עמלק גו", שענינו — "אשר קרך בדרך", לקרר את האדם מעניני קדושה כו'.

ועפ"ז — צריך להבין: מכיון ש"רפידים" הוא מקום בלתי־רצוי, מקום שבו ישנה אפשרות למצב של "רפיון ידים" מדברי תורה — כיצד יתכן, איפוא, שמשם רבינו יביא את בני"ל למקום תחתון כזה, הרי זה היפך הענין ד"לפני עור לא תתן מכשול"? ! ואין לתרץ שלא היתה ברירה אחרת מכיון ש"הענין" שהי' הולך לפניהם הביאם למקום זה — כי "תירוץ" זה מחזק את הקושיא עוד יותר: היתכן שהקב"ה (ע"י "הענין") הביאם למקום זה? !

והביאור בזה — ע"פ האמור לעיל שכוונת הירידה היא לצורך עלי' גדולה יותר, באופן ד"כפלים לתושי":

תכלית הכוונה בהבאת בני"ל ל"רפידים", מקום שקיימת בו האפשרות ל"רפיון ידים" מדברי תורה, וכתוצאה מזה מלחמת עמלק, היא — כדי שע"י ירידה זו יבואו לדרגא נעלית יותר, כיתרון האור מן החושך.

וע"ד המבואר בנוגע לענין הנסיונות, "והאלקים נסה את אברהם", "כי מנסה ה' אלקיכם אתכם" — ש"נסיון" הוא גם מלשון נס והרמה, מכיון שע"ז באים לדרגא נעלית יותר.

וענין זה מרומז בסיום וחותם הפרשה — "ה' נסי", שזהו (גם) לשון

נס והרמה, היינו, שע"י הירידה למצב ד"ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים", באים לעילוי גדול יותר — כיתרון האור מן החושך.

וזהו גם הקשר עם הפרשה שהולכים לקרא בתפלת מנחה דשבת זו — פ' יתרו, כמבואר בכ"מ ש"יתרו" הוא מלשון "יתרון", יתרון האור מן החושך ויתרון החכמה מן הסכלות, שזהו כללות הענין דאתהפכא חשוכא לנהורא (ראה לקו"ש ח"א ע' 74 ואילך. וש"נ).

כב. הוראה נוספת מענין זה — בקשר לכללות העבודה דהפצת התורה והיהדות בכל מקום ומקום עד למקום הכי תחתון:

יתכן מצב שישנו יהודי שנמצא ב"רפידים" — במעמד ומצב ש"רפו ידיהם מדברי תורה", וכתוצאה מזה יכול להיות אצלו הענין ד"עמלק" — "אשר קרך", קרירות בעניני קדושה, ועד לענין של ספק — "עמלק" בגימטריא "ספק", ויתרה מזו — יהודי שנמצא במקום שלא רואים כלל ענין של תורה (לא רק "רפיון ידים" מדברי תורה), ובלשון השיעור חומש היומי: "אין מים", דקאי על התורה שנמשלה למים, ועד כדי כך שנדמה (בחיצוניות עכ"פ) שיהודי זה הוא בבחינת "צור" — היפך ה"מים" לגמרי, כידוע שישנם אבנים שיש בהם איזו לחלוחית של מים, אבל "צור" הוא אבן שמוציאים ממנו אש (ע"י הכאה באבן או ברזל) — היפך הגמור מ"מים" (תורה)!

ומכיון שכן, יכולה להיות נתינת מקום למחשבה שלא כדאי ללכת למקום זה (כדי לפעול על היהודי שנמצא שם), להיותו מקום של סכנה ביחס לעניני יהדות, ועד שיכול להיות מצב שמשה רבינו מִפְחַד ללכת למקום זה, באמרו: "עוד מעט וסקלוני"!...

ועל זה באה ההוראה משיעור חומש היומי — "ויאמר ה' אל משה עבור לפני העם גו' ומטך גו' קח בידך והלכת גו' והכית בצור ויצאו ממנו מים":

הקב"ה מצוה למשה רבינו ללכת למקום ש"אין מים", עד למקום שבו נמצא יהודי שבחיצוניותו הוא בבחינת "צור", ולקחת עמו את "מטה האלקים", כלומר, ללכת למקום זה בכח ותוקף ("מטה") התורה, ולדבר עם היהודי שנדמה ל"צור" בתוקף התורה — "והכית בצור", הכאה בדברים, דברי התורה ("מטה האלקים"), בדרכי נועם ודרכי שלום, כמובן, אבל ביחד עם זה — בתוקף המתאים,

ועי"ז — הנה לא זו בלבד שלא יקרה מה שחשש משה רבינו ("עוד מעט וסקלוני"), אלא **אדרבה** — "ויצאו ממנו מים": משה רבינו מגלה את **פנימיותו** ומציאותו האמיתית של יהודי זה — בחי' ה"מים" שבו, באופן גלוי לעין כל, ועד שיהודי זה מתחיל בעצמו להשפיע ולהפיץ תורה ויהדות — "ויצאו ממנו מים"!...

בלתי מוגה

כג. מאמר המוסגר:

מובן ופשוט שהדרך היחידה להשפיע על הזולת, עד ליהודי שהוא בדוגמת "צור", היא — בדרך התורה, ש"דרכי דרכי נועם וכל נתיבותי שלום", "התורה ניתנה לעשות שלום בעולם", ומשנת"ל בענין "והכית בצור" אין הכוונה בזה להכאה בפועל ח"ו וח"ו!

— כאשר משה רבינו ראה שיהודי **מרים** יד על חבריו, הרמת יד בלבד, ולא הכאה בפועל — אזי "ויאמר **לרשע** גו'" (שמות ב, יג), "אע"פ שלא הכהו נקרא רשע בהרמת יד" (סנהדרין נח, ב. הובא בפרש"י עה"פ), ועאכו"כ — בנוגע להכאה בפועל ח"ו!...

השימוש בכח הזרוע ("ידיים") אינם קיימים בתחומה של היהדות כלל וכלל — "הידיים ידי **עשו**"!...

אלא הכוונה בזה היא — להכאה **בדברים** בלבד, ובזה גופא — לא לאיים עליו "מיטן גראָבן פינגער"... כי אם לומר לו — בתוקף של "מטה" — את דברי **התורה** ("מטה **האלקים**"), אשר — כאמור — "דרכי דרכי נועם וכל נתיבותי שלום".

כד. ונחזור לעניננו — אופן עבודתו של בעל ההילולא בהפצת התורה והיהדות בכל מקום ומקום, גם במקום שהוא בבחינת "רפידים", וכאמור לעיל (סי"ד) שענין זה מרומז גם בשמו — "יוסף", "יוסף ה' לי בן אחר", לעשות מ"אחר" — "בן".

ויש להוסיף רמז בדבר:

אודות "אחר" (אלישע בן אבויה) אומרת הגמרא (חגיגה טו, א) ש"יצתה בת קול ואמרה שובו בנים שובבים חוץ מאחר", ואעפ"כ, השתדל ר' מאיר להחזירו בתשובה!

ובאופן כזה היתה עבודתו של בעל ההילולא — שמסר את נפשו על הפצת התורה והיהדות בכל מקום ומקום, אפילו ביחס ליהודי שהוא בדוגמת "אחר" ח"ו, עד ש"בת קול" מכריזה עליו "שובו בנים שובבים חוץ מאחר" — גם יהודי כזה יש להשתדל לקרבו ליהדות, וטעם הדבר — בפשטות: ליהודי אין מה להתחשב עם "בת קול", מכיון שהוא "מושבע ועומד מהר סיני" על קיום התומ"צ!

וזוהי ההוראה שאין להתיימשך שישינו יהודי שנמצא במצב ירוד כזה, ואדרבה — צריכים לדעת שהכוונה בזה היא להביאו לדרגא נעלית יותר, כיתרון האור מן החושך, באופן ד"כפלים לתושי", כנ"ל בארוכה.

כה. כל האמור לעיל מרומז גם בהפטרה דשבת זו — "ודבורה אשה נביאה גו' ותשר דבורה וגו'":

בלתי מוגה

בשירת דבורה נאמר: "צדקת פרזונו בישראל". ואיתא בגמרא (פסחים פז, ב): "מאי דכתיב צדקת פרזונו, צדקה עשה הקב"ה בישראל שפיוזן לבין האומות", שזהו כללות ענין הגלות כו'.

ומבואר בחסידות (אוה"ת נ"ך ע' יג ואילך) ש"פרזונו מלשון ערי הפרזי שבלי חומה מקפת, וכמ"ש פרזות תשב ירושלים", ומסיים שם ש"ע"י פרזונו בישראל ע"ז פרזות תשב ירושלים".

וזהו תוכן הענין דיתרון האור מן החושך, אתהפכא חשוכא לנהורא — ש"ע"י ענין הגלות, "פרזונו .. פיזון לבין האומות", באים לעילוי גדול יותר — העילוי ד"פרזות תשב ירושלים" שיהי' לעת"ל.

וענין זה מתאים גם עם תוכן כללות הפרשה — שהרי ה"הפטרה" היא מלשון "אין מַפְטִירִין אחר הפסח כו'", מלשון סיום, כלומר, שההפטרה היא סיום וחותם הפרשה:

תוכן הפרשה הוא — "בשלח פרעה את העם", ש"פרעה הי' משלח פארות וענפים ועושה פרי למעלה את העם, ש"ע"י שעבוד מצרים בירו הניצוצים .. ועי"ז נמשך אורות דתוהו שבלי גבול כו'" (אוה"ת שם ע' יד), שזהו תוכן הענין דאתהפכא, שפרעה עצמו מוסיף בעניני קדושה.

וכן הוא בהפטרה — ש"ע"י הגלות עצמו ("פרזונו") נפעל העילוי ד"פרזות תשב ירושלים".

כו. ויש להוסיף בזה הוראה בנוגע להפצת היהדות:

בהפטרה מסופר שכאשר דבורה הנביאה אמרה לברק בן אבינועם "הלא צוה ה' אלקי ישראל לך גוי ולקחת עמך עשרת אלפים איש .. ומשכתי אליך .. את סיסרא .. ונתתיהו בידך", אמר לה ברק: "אם תלכי עמי והלכתי ואם לא תלכי עמי לא אלך", "ותאמר הלוך אלך עמך".

כלומר: למרות שענין זה הי' צריך להעשות ע"י ברק בן אבינועם, הנה כאשר מאיזה סיבה שתהי' סירב ללכת בעצמו, והתנה את הליכתו בכך שדבורה תלך עמו — הבינה דבורה שביחס אלי' הרי זו הוראה מלמעלה שרוצים לזכות אותה בענין זה, ולכן אמרה "הלוך אלך עמך".

וההוראה מזה:

לכאורה, יכול יהודי לחשוב שמכיון שבודאי ישנם כו"כ מבנ"י (ברק בן אבינועם, וכיו"ב) שיכולים למלא את התפקיד של הפצת התורה והיהדות, א"כ, מהו איפוא ההכרח שגם הוא צריך לעסוק בענין זה!?

והמענה לזה — בפשטות:

מכיון שהוא **שמע** שבמקום פלוני ישנו יהודי שצריכים לקרבו לעניני התורה ומצוותי — הרי בודאי ששמיעה זו היא בהשגחה פרטית, להורות לו **שתפקידו** לפעול על יהודי הנ"ל, לקרבו לעניני התורה ומצוותי, ואינו יכול להסתמך על כך שבודאי ימצא מי שיעסוק בזה!

כז. הוראה נוספת מהפטרת שבת זו — נתינת כח מיוחדת בעבודתן של נשי ובנות ישראל, מכיון שבהפטרה זו מודגשת מעלתן של נשי ישראל: "ודבורה אשה נביאה גו", "ותשר דבורה גו".

וכידוע שיחת בעל ההילולא (לקו"ד כרך ד' תש, ב ואילך) אודות גודל מעלתן של נשי ישראל, מסירת נפשם על עניני התורה ומצוותי, ומסיים שם שלכן ההפטרה דשבת שירה היא "ותשר דבורה", מכיון שהכל בזכות האשה כו'.

ומזה מובן שבעמדנו בשבת שירה, כאשר קורין את ההפטרה ד"ותשר דבורה", ובפרט כאשר שבת שירה חל ביום ההילולא דעשירי בשבט — ישנה נתינת כח מיוחדת לנשי ובנות ישראל לעסוק בעניני הפצת התורה והיהדות (בהתאם להוראת בעל ההילולא), ובפרט — בענינים השייכים אליהן במיוחד: סהרת המשפחה, כשרות האכילה ושת"י, והדלקת נרות שבת קודש.

כח. והמעשה הוא העיקר — להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בכל הפעולות דהפצת היהדות, ע"י כל עניני המבצעים,

כולל — ובמיוחד — מבצע נרות שבת קודש, לפעול על כל אשה ובת בישראל, אפילו ילדה קטנה בת ג' שנים — שתדליק נרות שבת קודש, כמדובר כמ"פ שרבקה אמנו הדליקה נרות בהיותה בת ג' שנים (ואולי — עוד לפני"ז), כמ"ש (חיי שרה כד, סז) "ויביאה יצחק האהלה שרה אמו", ובפרש"י: "נעשית דוגמת שרה אמו... נר דלוק מערב שבת לערב שבת" (שאז הדליקה נרות שבת מחדש, וכן הלאה), והרי כשנשאה ליצחק היתה רבקה בת ג' שנים (פרש"י ר"פ תולדות).

ומובן, שגם כאשר בלאה"כ מדליקים בבית נרות שבת (ע"י עקרת־הבית) — צריכה גם הילדה הקטנה להדליק נרות שבת, מכיון שע"ז נפעל תוספת אורה וכו' בבית כפס"ד אדה"ז בשו"ע (או"ח סרס"ג ס"א) שיש "להרבות האורה להידור מצוה", ושם (ס"י): "כל מה שניתוספה אורה כבית (ע"י הדלקת נרות נוספים) יש בה שלום בית ושמחה יתירה להנאת אורה בכל זוית", כפי שרואים במוחש שכאשר נוסף עוד נר — נוסף אור בכל הבית, וע"ז — נוסף אור בסביבה כולה.

כלומר: גם כאשר מדובר אודות ילדה שאבי' צדיק גמור, ואמה — צדקת גמורה, וא"כ — שואלת בתמימות — מה יכולה היא (ילדה קטנה)

להוסיף על פעולת ועבודת הוריי?! — צריכים להסביר לה שכל פעולה ופעולה בעניני התורה ומצוותי פועלת תוספת אור בעולם כולו, וכפס"ד הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד): "צריך כל אדם שיראה עצמו .. וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב .. עשה מצוה אחת הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה".

וכמו כן מובן בנוגע לפעולתו של כל ילד קטן בעניניו הוא — ציצית, וכיו"ב, ופעולת שניהם (הן ילד והן ילדה) — באמירת "מודה אני לפניך", וכמו כן בנוגע ל"שטרעם" שנעשה לאחרונה אודות אמירת "הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך" — בהתחלת היום, ואמירת "אך צדיקים יודו לשמן ישבו ישרים את פניך" — בסיום כל תפלה.

ומובן, שאין להתפעל מכך שרואים שאתמול ושלשום נעשו כו"כ פעולות בעניני התורה ומצוותי ועדיין לא נושענו... כפי שנתבאר לעיל (שיחת ש"פ בא ס"ז) שהגאולה העתידה נפעלת **בצירוף** כל עניני העבודה שנעשו בכל הדורות, כך שכל פעולה ופעולה מהוה בנין "לבינה נוספת" בענין הגאולה, וכאשר מצטרפת לבינה ללבינה ונדבך לנדבך וכו' — זוכים לגאולה האמיתית והשלימה.

וכמדובר לעיל (שיחה הנ"ל ס"ז) אודות מעלת דור האחרון — דורנו זה — שהוא בדוגמת הננס שע"ג הענק, שלכן מטיב לראות למרחוק יותר, ובעניניו — לראות את הגאולה העתידה,

ולא רק לראות את הגאולה מרחוק — שענין זה כבר הי' בעבר, אלא להביא את הגאולה **בפועל ממש**, במהרה בימינו ממש.

* * *

כט. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה באתי לגני אחותי כלה.

* * *

ל. ידוע המנהג לערוך סיום מסכת ביום ההילולא.

וטעם הדבר — דהנה, מצינו ב' אופני הנהגה בנוגע ליום הילולא והסתלקות: (א) ענין של תענית — כפי שנהוג בשבעה באדר, יום ההסתלקות של משה רבינו, (ב) ענין של שמחה והילולא — כפי שנהוג בל"ג בעומר, יום ההסתלקות של רשב"י. ובהתאם לכך, ישנם בקהילות ישראל ב' אופני הנהגה בנוגע ליום ההסתלקות — ענין של תענית, או ענין של שמחה.

ולכן, כדי לצאת י"ח ב' הדעות — אזי העצה היעוצה לערוך סיום מסכת ביום ההסתלקות וההילולא, שאז ישנו **חיוב** בענין של שמחה, שהרי "עושינ סעודה לגמרה של תורה" (שהש"ר פ"א, ט. רמ"א יו"ד סרמ"ו סכ"ו).

בלתי מוגה

ולהעיר — שהנהגה זו (ההשתדלות לצאת י"ח ב' הדעות) שייכת במיוחד לימינו אלו, כאשר נמצאים בסמיכות לגאולה העתידה — שהרי בנוגע לגאולה העתידה נאמר (ישעי' נד, יב) "ושמתי כדכד שמשותיך", ואמרו חז"ל (ב"ב עה, א) "פליגי בה .. תרי אמוראי .. חד אמר שוהם וחד אמר ישפה, אמר להו הקב"ה להוי כדין וכדין", היינו, ש"כדברי כל המפרשים עתידה להבנות" (פרש"י שם) — באופן המתאים לכל הדעות.

וענין זה קשור גם עם המדובר לעיל אודות העילוי דעבודת התשובה, "יוסף ה' לי בן אחר" — כמבואר בלקו"ת ד"ה ושמתי כדכד (ראה כה, ד) ששוהם וישפה הם האבנים של יוסף ובנימין, צדיק עליון וצדיק תחתון, ולעת"ל יהיו שניהם יחדיו — "כדין וכדין", כמבואר שם בארוכה.

דרך אגב — רואים בענין זה את גודל העילוי והחשיבות בדבריו של אמורא, עד כדי כך שכאשר שני אמוראים חולקים בדבר מסויים, אזי מבטיח הקב"ה שיהי' "כדין וכדין" (אם רק קיימת אפשרות כזו). ומזה מובן גם בנוגע לכל רב בישראל, שקיבל סמיכה מרב מוסמך שלפניו, וכן הלאה, עד לאלו שקיבלו סמיכה ממש רבינו (ראה רמב"ם הל' סנהדרין פ"ד ה"א) — שכאשר הרב פוסק ע"פ התורה, הנה פס"ד זה מקבל את כל התוקף דמ"ע ומל"ת כו'.

לא. אמנם, כאשר יום ההסתלקות וההילולא חל בשבת — יש מקום לומר שאין לערוך סיום מסכת:

מכיון שהמנהג דעריכת סיום הוא כדי לצאת י"ח הדעה שביום ההסתלקות צ"ל ענין של תענית כו' — אין מקום למנהג זה ביום השבת, מכיון שביום השבת אין כל קס"ד אודות ענין של תענית (שיצטרכו לשלול זאת ע"י סיום מסכת), שהרי שבת "אין עצב בה", ומצוה לענגו באכילה ושת"י, ואדרבה: כאשר מקיימים את המנהג דעריכת סיום ביום השבת — מהוה הדבר פגיעה ח"ו בכבוד השבת, שהרי בכך מראים שיש נתינת מקום לענין של היפך התענוג (תענית כו').

ואף שלא מסתבר לומר שענין של תורה יגרום לפגיעה ח"ו בכבוד השבת, ובפרט ע"פ ביאור אדמו"ר הזקן בתו"א (ויקהל פז, ג ואילך) ששבת ותורה ענינם אחד, כמרומו גם בלשון חז"ל (שבת פו, ב) "דכר"ע בשבת ניתנה תורה לישראל" — אעפ"כ, מכיון שמנהג זה (עריכת סיום ביום ההילולא שחל בשבת) יכול להתפרש כנתינת מקום לענין של תענית כו' (היפך ענין השבת), יש מקום להזהר מכך.

ובפרט ע"פ הידוע אודות פס"ד אדמו"ר לא' שהי' רגיל ללכת בשבת עם נעלי-בד, ואירעו אבל רח"ל, שהורה לו לשנות ממנהגו בכל שבת ולא ללכת עם נעלי-בד, כדי שהנהגה זו לא תתפרש כענין של היפך השמחה כו' (ראה לקו"ש ח"ד ע' 1091).

בלתי מוגה

אבל לאידך — ליפטר כלא כלום אי אפשר, דמכיון שמדובר אודות מנהג טוב שנהגו יותר משלשה פעמים, הרי ביטול מנהג זה מביא לענין של מרה-שחורה וכו', היפך ענין התענוג דשבת.

ולכן, העצה בזה היא — להזכיר אודות ענין הקשור עם סיום, שלאמיתתו של דבר אינו סיום, כדלקמן.

לב. דובר בהתוועדויות שלפנ"ז (שיחת י"ט כסלו סנ"ג) אודות סיום הירושלמי, שלכאורה, אין זה מתאים עם הכלל שמסיימים בטוב, מכיון שמדובר שם אודות ענינים בלתי-רצויים.

ואף שיש לומר שטעם הדבר מכיון שאין זה סיום הירושלמי, שהרי הפרקים האחרונים דמסכת נדה בירושלמי נאבדו ולא הגיעו לידינו — מ"מ, הרי כל דבר הוא בהשגחה פרטית, וסוכ"ס נמצא שסיום הירושלמי כפי שהוא לפנינו אינו בדבר טוב.

ונתבאר בזה [בשיחה הנ"ל, ובארוכה — בשיחת ש"פ וישב כ"ף כסלו סכ"א ואילך] שיש לומר שלדעת הירושלמי סדרן של ששה סדרי משנה הוא "נזם קטן", מתחיל בסדר נשים ומסיים בסדר נזיקין, ועפ"ז — סיום הירושלמי אינו במסכת נדה (שבסדר טהרות), כי אם בסדר נזיקין, ושם הסיום הוא אמנם בדבר טוב.

אבל עדיין צריך להבין:

הכלל דמסיימים בטוב הוא גם בנוגע לסיום מסכת אחת, ועאכו"כ בנוגע לסיום סדר שלם. ועפ"ז — גם אם נאמר שסיום הירושלמי הוא בסדר נזיקין, עדיין צריך ביאור והסבר לכך שסיום מסכת נדה — שזהו הסיום דכל סדר טהרות — אינו בדבר טוב.

לג. ויש לומר הביאור בזה — בהקדים:

בנוגע לאופן הדפסת הגמרא דמסכתות הש"ס — הנה בשנים הקודמות נדפסו רק ל"ו המסכתות שיש עליהם גמרא, ולדוגמא: בסדר זרעים — מסכת ברכות בלבד, בסדר טהרות — מסכת נדה בלבד, וכיו"ב בשאר הסדרים, ואילו שאר המסכתות שאין עליהם גמרא — נדפסו רק בדפוסי המשניות (ורק בשנים האחרונות נדפסו בגמרא כל מסכתות הש"ס — גם המסכתות שאין עליהם גמרא).

אמנם, כאשר ישנה מסכת אחת שבחלקה יש גמרא ובחלקה אין גמרא, ולדוגמא: מסכת תמיד, שארבעה פרקים ראשונים שבה יש עליהם גמרא, ושלשה פרקים אחרונים שבה אין עליהם גמרא — נדפסה כולה בגמרא, גם

המשניות דפרקים אלו שאין עליהם גמרא [דלא כאותן המסכתות שאין עליהם גמרא כלל, שנדפסו רק במשניות].

וכמו כן מצינו בתלמוד ירושלמי — במסכת שבת:

ד' פרקים האחרונים דמסכת שבת בירושלמי — אין עליהם גמרא, ואעפ"כ, נדפסו המשניות דפרקים אלו ביחד עם כל מסכת שבת.

ישנם דפוסי ירושלמי שבהם לא נדפסו ד' פרקים אחרונים דמסכת שבת, אבל בדפוס ווילנא הוסיף המדפיס — בודאי בהסכמת גדולי ישראל דאז — את ד' פרקים האחרונים שאין עליהם גמרא, ומאז ואילך נתקבל בכל תפוצות ישראל שמדפיסים את מסכת שבת בירושלמי ביחד עם ד' הפרקים האחרונים שאין עליהם גמרא.

ועפ"ז — קרוב לוודאי שכן צ"ל גם במסכת נדה שבירושלמי, היינו, שלאחרי הפרקים שיש עליהם גמרא, צריכים לבוא כל שאר הפרקים דמסכת נדה שאין עליהם גמרא, כי — למה תגרע מסכת נדה ממסכת שבת שבירושלמי וממסכת תמיד שבבבלי, שבהם משלימים את כל המסכת (כולל הפרקים שאין עליהם גמרא) עד סיומה!

ועפ"ז מתורצת הקושיא בנוגע לסיום מסכת נדה וסיום סדר טהרות בירושלמי, שלכאורה אין זה מתאים עם הכלל דמסיימים בטוב — מכיון שסיום המסכת הוא במשנה האחרונה דמסכת נדה, שסיומה וחותמה — "תלויין", ופרש"י וחותם: "טהור .. פטורה".

[והשתא אתי שפיר סיום זה גם בנוגע לסיום הירושלמי בכלל — אפילו אם נאמר שסיום הירושלמי הוא בסדר טהרות, "זמן נקט" — כבבבלי].

לד. בהאמור לעיל (שסיום הירושלמי צ"ל בשאר הפרקים שאין עליהם גמרא) ישנו עדיין קושי מסויים — שלכאורה, לא משמע כן בספר "הגהות הירושלמי" להרה"צ ממונקאטש (בעל מנחת אלעזר). ובהקדים:

ידועה דרכו של הרה"צ ממונקאטש לדייק היטב בכל פרט ופרט, היינו, לא רק לימוד כללות הענין, כי אם גם לימוד כל פרטי הדברים, ועד לתכלית הדיוק בכל פרט ופרט.

ישנם "לומדים" שמסתפקים בלימוד כללות הענין, ובודאי שאינם מדייקים לחקור לעומקם של דברים בנוגע לפרטים הקשורים עם סיום המסכת, כבענינו — האם סיום מסכת נדה בירושלמי הוא אמנם כפי שמופיע לפנינו, או שצריכים להוסיף את המשניות דשאר הפרקים, וכיו"ב בכגון דא, ועד שישנם כאלו שעוסקים רק בדיני ממונות כו', וטענתם — שמפורש בחז"ל (ב"ב קעה, ב) "הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות", ע"ד ובדוגמת שמעון בן ננס, עליו אמרו (שם) "הרוצה שיעסוק בדיני ממונות ישמש את שמעון בן ננס";

בלתי מוגה

ולעומת זאת — דרכו של הרה"צ ממונקאטש לעסוק בכל פרט ופרט עד לתכלית הדיוק כו'.

והנה, בספרו "הגהות הירושלמי" (בסופו) מובא "מה שאמרתי בסיום הש"ס ירושלמי בנדה, ומסיים הדרן עלך בנות כותים כו" — שזהו הסיום דמסכת נדה כבירושלמי שלפנינו. ולכאורה, יש להביא מכאן הוכחה ש"ל סיום המסכת צ"ל כפי שהוא לפנינו, ללא הוספת הפרקים האחרונים שאין עליהם גמרא.

אמנם, כאשר מתבוננים בהנהגתו הכללית של הרה"צ ממונקאטש — רואים הנהגה נוספת, שלפי' מתבטלת הוכחה הנ"ל:

מספרים על הרה"צ ממונקאטש שבכל מאורע שאירע אצלו בחיי היום-יומיים בעניני העולם — הי' משתדל למצוא רמז והוראה בקשר לעניני תורה וקדושה. ולדוגמא: בנסעו ע"ג "מסלת הברזל" — הי' משתדל למצוא רמז ולימוד **מהמספר** שע"ג הקרון שבו ישב!

[ולהעיר — שהנהגה זו היא בהתאם לתורת הבעש"ט שמכל דבר מעניני העולם שיהודי רואה או שומע, עליו ללמוד הוראה בעבודתו לקונו].

ואם הדברים אמורים בנוגע ללימוד רמז ממספר של קרון רכת — עניני העולם. ומה גם מספר שנקבע ע"י גוי, הרי עאכו"כ שכן הוא — להבדיל אלף אלפי הבדלות — בנוגע לענין של תורה וקדושה, ובענינינו: סיום מסכת נדה בירושלמי שלפנינו — שגם אילו הי' סבור שיש להוסיף את שאר הפרקים שאין עליהם גמרא, מטעם האמור לעיל, אין זה בסתירה להתעכב על פרטי הדיוקים בסיום המסכת כפי שהיא לפנינו, מכיון שבהשגחה פרטית נדפס כן בירושלמי שלפנינו, מאיזה טעם שיהי'.

לה. הטעם לאריכות הדברים בענין הנ"ל הוא — להיותו דבר הנוגע למעשה בפועל, ובפרט אצל אלו שקיבלו על עצמם לאחרונה דבר טוב — להחזיר את לימוד הירושלמי ליושנו ע"י לימוד דף היומי בירושלמי:

כשם שבלימוד דף היומי בבבלי לומדים במסכת תמיד גם את הפרקים שאין עליהם גמרא — הרי מובן שכן צריך להיות גם בלימוד דף היומי בירושלמי, שבאותן מסכתות שבחלקן האחרון אין גמרא, יש ללמוד — בסדר הלימוד דף ליום — גם את הפרקים שאין עליהם גמרא, וכפי שאכן נוהגים בלימוד מסכת שבת.

וע"פ האמור לעיל — ראוי ונכון לנהוג כן גם במסכת נדה, ללמוד גם את הפרקים שאין עליהם גמרא.

ובהתאם לכך — מן הראוי ונכון שמכאן ולהבא ידפיסו את מסכת נדה בירושלמי ביחד עם כל שאר הפרקים דמסכת זו שאין עליהם גמרא, עד לסיום המסכת במשניות.

בלתי מוגה

לו. לאחר שיצאנו י"ח המנהג דעריכת סיום ביום ההילולא באופן האמור לעיל — נמשיך עם המנהג הקבוע בהתוועדויות דשבת, לבאר פסוק בפרשת השבוע עם פירוש רש"י, וכן ביאור בהערות אאמו"ר על הזהר דפרשת השבוע. ומפני קוצר הזמן — בקיצור עכ"פ.

בנוגע לפירוש רש"י — נתעכב על פסוק ב"שירת הים" (כדלקמן), להיותה ענין עיקרי בשבת זו, שהרי נקראת "שבת שירה".

ואף שהשם "שבת שירה" הוא — בעיקר — ע"ש **ההפטרה** "ותשר דבורה", ולא (כל כך) ע"ש שירת הים שבפרשה, וראי' לדבר — שהשבת שקורין בה שירת האזינו, וכן השבת שקורין בה שירת הבאר ("אז ישיר ישראל עלי באר גו"), אינן נקראות "שבת שירה", כי אם שבת זו שבה קורין את ההפטרה ד"ותשר דבורה" — מ"מ, מובן ופשוט שב"שבת שירה" ישנה הדגשה מיוחדת גם על "שירת הים".

לז. על הפסוק "מקדש אדניי כוננו ידיך" (פרשתנו טו, יז) — מעתיק רש"י תיבת "מקדש", ומפרש: "הטעם עליו זקף גדול, להפרידו מתיבת השם שלאחריו, המקדש אשר כוננו ידיך ה'. חביב בית המקדש — שהעולם נברא ביד אחת, שנאמר אף ידי יסדה ארץ, ומקדש בשתי ידים. ואימתי יבנה בשתי ידים — בזמן שה' ימלוך לעולם ועד, לעתיד לבוא, שכל המלוכה שלו".

כלומר: לדעת **כל** המפרשים [וכ"ה במארז"ל כתובות ה, א] באה תיבת "מקדש" בהמשך למ"ש לפניו "מכון לשבתך פעלת ה'", ופירוש הפסוק — שה"מכון לשבתך" **הוא הוא** "מקדש אדניי" (אשר) כוננו ידיך, שיבנה בשתי ידים. אבל לפירוש רש"י — ה"מקדש" **אינו** ה"מכון לשבתך" אודותיו מדובר לפניו, כי אם מקדש **אחר**, שהוא יבנה בשתי ידים, "ואימתי... בזמן שה' ימלוך לעולם ועד, לעתיד לבוא כו", **זלא** כדעת כל המפרשים ומרז"ל ש"ה' ימלוך לעולם ועד" הוא ענין בפ"ע!

וצריך להבין:

(א) מהו הכרחו של רש"י לפרש **שלא** ככל המפרשים, ובכ' הפסוקים? !
 (ב) וחדוש גורר חידוש — ענין עיקרי **חדש** לגמרי — "העולם נברא ביד אחת... ומקדש בשתי ידים": בפ' בראשית למד הבן חמש למקרא (בפשוטו של מקרא, ובפרש"י על אתר) שבריאית **העולם** היתה במאמר, כמ"ש **ויואמר** אלקים יהי אור, וכיו"ב בכל שאר המאמרות*, וכאן מחדש רש"י ש"ה**עולם** נברא ביד (אחת)... ומקדש ב(שתי) **ידיים**" — ביד ולא במאמר? !

(* ואף שבפרש"י עה"פ "ויברא אלקים את האדם בצלמו" (בראשית א, כז): "הכל נברא במאמר והוא (האדם) נברא **בידיים**" — הרי זה נלמד **מהוספת** ענין על "נעשה

גם צריך להבין:

מכיון שאין דרכו של רש"י לבאר את טעמי המקרא (זקף גדול וכיו"ב) בתיבות הפסוקים שמפרשם* — בהכרח לומר שישנו איזה קושי בפסוק זה בפשוטו של מקרא, שכדי לתרצו מתחיל רש"י ש"הטעם עליו זקף גדול", וקושי זה מכריחו גם לפרש בפשוטו של מקרא פירוש שונה מכל שאר המפרשים, כולל — החידוש ש"העולם נברא ביד כו".
וצריך להבין — מהו הקושי בפסוק זה בפשוטו של מקרא, המכריח את כל הנ"ל?

במפרשי רש"י (רא"ם, גו"א, שפ"ח, ועוד) מצינו כו"כ ביאורים בכוונת רש"י, מהי הקושיא שמתרצה רש"י וכו', אבל — כאשר מעיינים בדברי המפרשים, רואים שדבריהם אינם ע"ד הפשט ממש, וכדרכם בכ"מ: הרא"ם — בעיקר ע"ד ההלכה, הגו"א — (גם) ע"ד הרמז והסוד, ולא דוקא הפשט דפרש"י ממש, שזהו אופן לימודו של בן ה' למקרא, שלא הגיע עדיין ללימוד משנה וגמרא, רמז וסוד. בסגנון אחר קצת: פירושם בא לבאר את דברי רש"י בדרך ההלכה והסוד וכו'. וכמפורש במפרשי רש"י בפסוק זה שפירושיהם אינם הפשט דפרש"י: בפי' הגו"א — בנוגע לפי' הרא"ם, ובכמה מפרשי רש"י — בנוגע לשניהם וכו'.

ואין צורך להאריך בפרטי דברי המפרשים כדי להוכיח שביאוריהם אינם ע"ד הפשט — שהרי אין ענין לשאול שאלות וקושיות סתם על פירושי גדולי ישראל, אלא אם כן — כדי לבאר דבריהם, באופן ד"עוקר הרים וטוחנן זה בזה", שעייזו באים לביורו ב"הרים" עצמם. אבל — כאמור — מכיון שענינו של רש"י בפירושו על התורה הוא — כפי שמדגיש בעצמו — "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא" (בראשית ג, ח) — מובן, שלכל לראש צריכים לבאר את דברי רש"י ע"ד הפשט, באופן המובן לבן חמש למקרא.

לח. בהערות אאמור"ר על הזהר דפרשתנו (לקוטי לוי"צ סוף פרשתנו) מובא מאמר הזהר (סג, סע"א) "ראו כי ה' נתן לכם את השבת, ר' חזקי' פתח

אדם" [לשון שנאמר גם בחית הארץ גו' — וראה פרש"י (שם, כה): "ויעש תקנם בצביונם כו"ן], "בצלמו" — בדפוס. משא"כ שאר פרטי הנבראים שלא מצינו בהם הוספה זו — נבראו במאמר.

וגם פרש"י זה ("והוא נברא בידים") הוא בסתירה לפרש"י כאן, כי: בפרשתנו כותב רש"י ש"העולם נברא ביד", יד אחת, ורק המקדש יהי' "בשתי ידים" (לפי ש"חביב המקדש"), ואילו בפ' בראשית כותב רש"י "והוא (הארם) נברא בידיים", לשון רבים, היינו, שגם האדם נברא בשתי ידים.

* בכ"מ מתעכב רש"י על ה"טעם" (ראה מקומות שנסמנו בפרש"י שאוועל), אבל — אינו בערך למה שהי' צריך להביא באם הי' דרכו בכך, כפשוטו.

בלתי מוגה

שיר המעלות ממעמקים כו". ומבאר אאמור"ר: "השייכות דדרשה הזאת ע"פ ממעמקים קראתיך לראו כו' השבת הוא, כי ר' חזקי' מפרש שממעמקים קאי על עומקא דבירא, בינה, הנמשך ממבועא דכולא חכמה. . שמשם נמשך השפע לכל הששה מדות דז"א, והיינו ראו כו' השבת, שהוא יומא שביעאה, בינה, שמלובש בה חכמה, והוא הוא העומקא דכלא והעומקא דבירא, שמיני' מתברכין שיתא יומין, ו"ק דז"א".

והנה, ע"פ מ"ש אאמור"ר כאן, נמצא, שהענין ד"מיני' מתברכין כולהו יומין" הוא — בנוגע לששת ימי השבוע בלבד, ולא בנוגע ליום השבת, שהרי מבאר שברכה זו היא בדוגמת המשכת השפע דבינה לכל הששה מדות דז"א. ו"ק דז"א.

ועפ"ז — יוקשה על משנ"ת לעיל (שיחת ש"פ בא ס"ב) שבהכרח לומר שהברכה דיום השבת נמשכת על כל שבעת ימי השבוע, כולל יום השבת, שגם הוא מתברך מהשבת שלפניו (כפי שנתבאר בארוכה) — מהמפורש כאן שהמשכת הברכה היא על ששת ימי השבוע בלבד?

והרי אי אפשר לומר שנפלה טעות הדפוס וצריך להיות זו"ן — מכיון שמבאר מילתא בטעמא, שמבינה נמשך השפע לכל הששה מדות דז"א, ובז"א ישנם ששה קצוות — מדות.

לט*. כאן המקום להשלים את הביאור בפרש"י משבוע שעבר — עה"פ (בא יא, ז) "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו למען תדעון אשר יפלה וגו'": השאלות היו: (א) מהי הקס"ד שבשעת מכת בכורות ינבחו הכלבים — שלכן יש צורך בנס מיוחד ש"לכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו"? (ב) מדוע עי"ז דוקא "תדעון אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל" — עוד יותר מאשר ע"י מכת בכורות עצמה? (ג) מדוע נאמר הלשון "יחרץ", ולא "ינבח" — לשון הרגיל בנוגע לכלבים? ובפרט ע"פ פרש"י "אומר אני שהוא לשון שינון כו'": — נביחה באופן של חריפות — שפירוש זה מגדיל יותר את הקושיות הנ"ל: מהי הקס"ד שתהי' נביחה באופן של חריפות ("יחרץ"), ומדוע דוקא עי"ז "תדעון אשר יפלה גו'":!

ויש לציין שבפעם זו הדפיסו ב"קובצים" ריבוי תירוצים, וביניהם — ישנם כמה תירוצים שאמנם התחילו בהם בדרך הישרה, דרך הפשט, אבל אח"כ הרחיקו לכת וירדו מדרך הפשט!...

מ. והביאור בזה:

דובר כמ"פ שענינים הכי פשוטים הידועים לבן חמש למקרא — לא

(* מסעיף זה עד סו"ס מד — הי' למראה עיני כ"ק אדמור"ר שליט"א, והואיל לתקן ולהוסיף כמה ענינים.

זקוק רש"י לכתוב זאת בפירושו. ולדוגמא: כאשר רש"י מפרש תיבה מסויימת בלע"ז — שוב אינו צריך להוסיף מאומה, מכיון שהבן חמש למקרא שדר בצרפת יודע את משמעותה של תיבה זו, מכיון שזוהי השפה שבה הורגל לדבר — עם חבריו, עם הוריו, ואפילו עם רש"י עצמו.

ובנוגע לעניננו:

הבן חמש למקרא יודע שדרכם של הכלבים לנבוח לאור הלבנה. — כאשר הבן חמש למקרא הי' מסיים את יום הלימודים ב"חדר", לאחרי שכבר החשיך היום, הי' ה"מלמד" אומר לתלמידי ה"חדר": אל תתיראו מנביחת הכלבים, שכן, הכלבים אינם נובחים עליכם, אלא על .. ה"לבנה"! ... וכך ראו אמנם בצאתם לרחוב — שהכלב מביט אל הלבנה ונבוח.

[בא' הקובצים הביאו מ"ש הרדב"ז (סימן פ"א) שבאמצע הלילה זמנם של הכלבים לצעוק. — הבן חמש למקרא לא למד את פירוש הרדב"ז, אבל בנוגע לענין זה אינו זקוק לפירוש הרדב"ז... שכן, הוא רואה זאת בלכתו מה"חדר" לביתו].

ועפ"ז: מכיון שזמנה של מכת בכורות הי' "כחצות הלילה" דליל ט"ו ניסן, כאשר הלבנה היא במילואה — הרי טבעי הדבר (ללא כל קשר עם מכת בכורות) שבזמן זה ינבחו הכלבים.

כמו כן יודע הבן חמש למקרא שכאשר ישנה מהומה ורעש כו' — דרכם של כלבים לנבוח ולצעוק בקולי קולות.

ועפ"ז — מכיון שבנוגע למכת בכורות נאמר "והיתה צעקה גדולה במצרים אשר כמוהו לא נהיתה גו'", טבעי הדבר שהכלבים ינבחו. [כ"ק אדמו"ר שליט"א חי"ך, ואמר:] בנוגע לכלבים לא מצינו ש"נשתנו הטבעיים"... ולכן סביר להניח שכדרכם של הכלבים בצרפת — בזמנו של רש"י, כך היתה דרכם של הכלבים במצרים!...].

מא. והנה, מכיון שנביחה כזו [הן על הלבנה, והן מפני הצעקה] היא בדרך הטבע — אין כל סיבה שהקב"ה יעשה נס **שכאן** לא ינבחו הכלבים. וכפי שמבין הבן חמש למקרא בשכל הפשוט שהקב"ה אינו עושה נסים ללא כל תועלת, ובלשון חז"ל: "לא עביד קוב"ה ניסא למגנא" (ראה גם שיחת ש"פ וארא תשמ"ב סל"ה בהערה).

אלא מאי — כאשר יכולה להיות נביחה באופן של חריפות מיוחדת, הגורמת לפחד גדול יותר, מפני שעלולה להביא לידי **נזק**, אזי יש צורך לשלול זאת. וכפי שיוודע הבן חמש למקרא שמעצם **נביחת** הכלבים אין מה לפחד, שהרי המדובר בכלבים דארצו ומקומו — שהורגל בהם והם בו, אלא הפחד הוא מפני הנזק שיכול לבוא כתוצאה מכך — אם הכלב יתרגז כל כך עד שיחרץ.

בלתי מוגה

וזוהו הפירוש במ"ש "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו" — "יחרץ" דייקא, נביחה באופן של חריפות, המוכיחה על כעס ורוגז מיוחד במינו אצל הכלב, עד שעלול **להבהיל ולהפחיד** כו',

[וע"ד פירוש התרגום: "לא ינזק כלבא בלישני" למנבח", ומרומז גם בפירוש רש"י — בכך שמביא את הפסוק (ישעי' מא, טו) "**למורג** חרוץ", שהוא כלי כבד (פרש"י שם), כלומר, לא רק חריפות של אנשים, כי אם חריפות של **כלי**, שיכול לגרום לנזק].

הנה נביחה מפחידה כזו — לא היתה, "לא יחרץ כלב לשונו"; משא"כ בנוגע לנביחה שע"ד הרגיל — לא הי' נס כדי לבטל נביחה זו, מכיון שאין תועלת בנס כזה, כנ"ל.

וזוהו הדיוק כלשון רש"י "**אומר אני** שהוא לשון שינון":

המקור וההוכחה לפירושו שהנס ד"לא יחרץ כלב לשונו" הוא רק בנוגע לנביחה באופן של חריפות כו' ("לשון שינון"), **ולא** בנוגע לנביחה סתם, הוא — **מדעת רש"י עצמו**, "אומר אני" [ולא מפני שכן מוכח בפסוקים שמביא רש"י — שהרי לשון רש"י "**וכן** לא חרץ גו'", היינו, **שמכאן** למדים בנוגע לשאר הפסוקים, ולא להיפך], וטעם הדבר — מכיון **שהסברא** נותנת שאין עושים נס ללא תועלת!

מב. עפ"ז יובן גם המשך הכתוב — "למען תדעון אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל":

העובדה **שהמכה** היתה אצל מצרים ולא אצל בניי — אין בכך משום **חידוש** במכת בכורות, שהרי בכל המכות שלפנ"ז ראו המצריים שהמכה אינה אלא עליהם בלבד, ואילו אצל בניי אינה.

החידוש המיוחד שהי' במכת בכורות הוא — שמלבד העובדה **שמכת בכורות** היתה אצל מצרים בלבד, התבטאה הבדלה נוספת **ומיוחדת** "בין מצרים ובין בני ישראל", בכך ש"לכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו".
וב' פרטים בדבר:

(א) עצם העובדה שאפילו **כלבים** מבחינים בחילוק שבין מצרים לבניי, שכן במקומם של המצריים נובחים הם ובאופן של חריפות וכו', ואילו במקומם של בניי "לא יחרץ כלב לשונו" — הרי זה מבטא הפלאה והבדלה מיוחדת במינה. (ב) יתירה מזו: במקומם של בניי גופא נוכחים הכלבים גם על בניי — נביחה שע"ד הרגיל, ולא שנעשו כלבים אלמים שלא ינבחו (ע"ד מ"ש בישעי' נו, י); ואילו כאשר באים לידי "יחרץ" — **לא!** הם עוזבים את בניי ורצים למצריים, **ושם** חורצים את לשונם!...

בלתי מוגה

ולכן, בענין זה מודגש **ביותר** "למען תדעון אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל".

מג. אבל עדיין צריך להבין:

מהו הצורך בנס מיוחד ש"לא יחרץ כלב לשונו למאיש ועד **בהמה**"?
והביאור בזה:

הבן חמש למקרא למד כבר בהתחלת פ' בא (י, ט) "ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובכנותינו **בצאנו ובבקרנו** נלך", כדי שיוכלו לזכור לה' — "כי חג ה' לנו", ובהמשך הפרשה: "לא תשאר פרסה" (שם, כו). וכן ה' בפועל — כמ"ש "גם צאנכם גם בקרכם קחו" (יב, לב), "וצאן ובקר מקנה כבד מאד" (שם, לח).

ואילו היו הכלבים נובחים (באופן של חריפות) על **בהמתם** של בניי. ועכ"פ בהמה **אחת** היתה בורחת ע"י הפחד — הרי זה היפך הודעת משה לפרעה "לא תשאר **פרסה**"! ולכן ה' הכרח בנס ש"לא יחרץ כלב לשונו למאיש ועד **בהמה**" — בנוגע לבהמתם של בניי (משא"כ בנוגע לבהמתם של מצרים, שאף שמשה אמר לפרעה "גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות" — הרי בודאי לא כיוון שפרעה יתן את כל הבהמות שלו).

מד. ע"פ האמור לעיל מבואר גם הטעם לכך שרש"י אינו מסתפק בהעתקת תיבת "יחרץ", אלא מעתיק "לא יחרץ כלב לשונו":

"יחרץ" בכלב — שייך הן ע"י לשונו, והן ע"י שיניו, כדמוכח מהפסוקים **שמביאם** רש"י בהמשך פירושו, שביניהם — "למורג חרוץ", היינו, חריצה **בכלי** (בדוגמת שיניים), נוסף על הפסוק "חרץ גו' לשונו" (ולכן מביאם רש"י — כי הם מבארים את הענין **כפשוטו כאן**).

והחילוק שביניהם: חריצה בלשונו — מפחידה ומבהילה, אבל לא מזיקה, משא"כ חריצה בשיניו — היא גם מזיקה.

ולכן מעתיק רש"י גם תיבת "לא יחרץ כלב לשונו" — להדגיש שהנס ה' רק בנוגע לחריצה בלשונו, ולא בנוגע לחריצה בשיניו — כי בנוגע לחריצה בשיניו אין צורך בנס:

מכיון שמדובר בכלבי מקומו שהורגל בהם והם בו (כנ"ל) — מובן, שגם כאשר הכלבים יחרצו לשונם, לא יחרצו את **שיניהם** להזיקו, ולכן אין צורך בנס כדי לשלול זאת.

ויש להוסיף בזה תירוץ **פשוט בתכלית** [מכיון שסוכ"ס **זוחק** לומר שכלב שרגיל בו **בודאי** לא יזיקו אף שתהי' צעקה גדולה "אשר כמוהו **לא נהיתה** וכמוהו **לא תוסיף**", שאז הכלב מבולבל וכו'] — ובהקדים "קלאץ-קושיא" בכללות הענין:

בלתי מוגה

בהמשך הפרשה ילמד הבן חמש אודות הציווי "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר" (יב, כב). ומכיון שבחצות ליל ט"ו — זמן מכת בכורות — היו בני **בתוך** בתיהם, כיצד היתה, איפוא, האפשרות שהכלבים (ינבחו או) יחרצו **על בני**, שלכן צריך ה**כתוב** לשלול זאת, ובכך — להדגיש "אשר תדעון למען יפלה ה' וגו'" ?!

והביאור בזה — בפשטות:

בנוגע לנשיכה, חריצה בשיניים — לא קיימת אפשרות שצריכים לשלול אותה, מכיון שבנ"י היו כל הזמן **בבית**; אבל חריצה **בלשון** — **מפחידה ומבהילה** גם בשמיעתה בבית, ובפרט כשיודעים שבבוקר **מוכרחים** לצאת מהבית (ע"י פרעה, וגם — להבדיל — ע"י משה והשם).

ולכן, בנוגע לחריצה בשיניים — נזק — אין צורך בנס (מכיון שבלאה"כ אין אפשרות לנזק), משא"כ בנוגע לחריצה בלשון — ה' צורך בנס ש"לכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו למאיש ועד בהמה", כרי לשלול פחד ובהלה (מנביחה חריפה ביותר, כתוצאה מצעקה גדולה **בכל** העיר) אצל בני"י — היפך שמחת הגאולה, כמ"ש (יב, יא) "וככה תאכלו אותו גו' פסח הוא לה'", וכן — להבדיל — אצל בהמתם, כדי שלא תברח אפילו בהמה אחת, כנ"ל.

מה. בעמדנו ביום ההילולא דעשירי בשבט — צריכים לנצל יום סגולה זה באופן ד"עמדו הכן כולכם" כדי לעסוק בכל הענינים שתבע ודרש בעל ההילולא, ע"פ המבואר בשיחותיו ובמאמריו וכו', ביחד עם נתינת כח מיוחדת וברכת הצלחה בנוגע לכל ענינים אלו.

וכדי לקשר התעוררות זו עם ענין של פועל השייך להתוועדות דיום ההילולא — אתן בקבוקי משקה (בהם ימזגו משקה מהתוועדות זו) לכאו"א מהשלוחים, מנהלי מוסדות וכו', הנוסעים למקומותיהם לאחר יום ההילולא, מתוך כוונה שכאשר כאו"א יחזור למקומו — ינצל התעוררות זו כדי להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בכל הפעולות דהפצת התורה והיהדות, והפצת המעיינות חוצה.

וכדי למנוע ענין של טירחא דציבורא — יכנסו מחר בבוקר ל"מזכירות", ושם יקבלו את בקבוקי המשקה, לאחר שיכתבו ע"ג פתקא את שמם ושם אמם, כדי להזכירם על הציון של בעל ההילולא.

[כמו כן אלו שהכניסו לפני השבת בקבוקי משקה עבור ענין של חנוכת הבית — יקבלו גם הם ע"י ה"מזכירות", כדי שלא לחלק].

ויה"ר שבקרוב ממש נזכה ל"יום שכולו משקה" — כפתגם אדמו"ר הזקן שהובא בהמשך וככה תרל"ז (פמ"ו) לאדמו"ר מהר"ש, שסיסמתו (של אדמו"ר מהר"ש) — "לכתחילה אריבער",

בלתי מוגה

ובזה נכלל גם שכל הענינים דהפצת היהדות והפצת המעיינות נעשים באופן ד"לכתחילה אריבער".

מו. כאן המקום להזכיר גם אודות המגבית הנהוגה ביום ההילולא — שמכיון שביום ההילולא עצמו לא שייכת מגבית זו, "כי קדוש היום לאדונינו", לכן, יתנו עבור מגבית זו לאחר יום השבת.

וכנהוג בכגון דא — כל הרוצה יכתוב את שמו ואת שם אמו, כדי להזכירו על הציון של בעל ההילולא.

מז. והמעשה הוא העיקר — ההוספה ביתר שאת וביתר עוז בכל עניני הפצת היהדות והמעיינות חוצה,

החל מהמבצעים הכלליים: אהבת ישראל ואחדות ישראל, חינוך עצמו וחינוך הזולת, תורה, תפילין, מזוזה, צדקה, בית מלא ספרים — יבנה וחכמי, נרות שבת קודש ויו"ט, כשרות האכילה ושתי' וטהרת המשפחה, וכן ביטול הגזירה האיומה ד"מיהו יהודי",

וכן המבצע שלכאור"א מבנ"י תהי' אות בא' מספרי-תורה הכלליים — "ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר".

וע"י ההוספה בכל עניני המבצעים, זוכים בקרוב ממש למבצע שיעשה ע"י הקב"ה — גאולה האמיתית והשלימה, בביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה להש"ץ שי' לנגן "יהי רצון כו' שיבנה בית המקדש במהרה בימינו".

אח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה.

